

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยในอดีต ได้แบ่งชนชั้นของคนในสังคมออกเป็น เจ้า ขุนนาง ไพร่ และทาส (ขจร สุขพานิช : 2521) ซึ่งต่างฐานะความเป็นอยู่ ด้านการดำรงชีวิต โดยมากไพร่ และทาสจะเป็นชนชั้นที่มีจำนวนมากที่สุด ถึงกำหนดเวลาทางราชการก็จะเกณฑ์เข้ามาทำงาน ประเภท สร้างสะพาน ขุดคลอง ทำถนน เป็นต้น เมื่อพ้นกำหนดราชการบรรดาไพร่เหล่านี้ จะกลับคืนสู่เรียกสวน ไร่ นา เพื่อทำการผลิตแบบดั้งเดิมต่อไป จนเมื่อครบกำหนด 1 เดือน ก็จะถูกเกณฑ์กลับไปทำงานให้หลวงหมุนเวียนกันไปแล้วปีเล่า ที่ถูกรัฐใช้อำนาจกดขี่ ขูดรีด ซึ่งเข้าหาลอมทางเงื่อนไขนี้เอง ทำให้เกิดความคิดที่อยากจะต่อสู้ แต่กำแพงระหว่างชนชั้นศักดินากับไพร่ ทาส ในสังคมขณะนั้นแน่นหนาเกินกว่าจะต่อสู้ด้วยแรงกาย ทางออกเดียวที่พอจะเยียวยาความเจ็บช้ำ ค่อแรงปรารถนา และความใฝ่ฝัน ในสิ่งที่ไม่มีวันเกิดขึ้นได้ คือการต่อสู้ทางอุดมคติ โดยงานศิลปะ อย่างหนึ่ง (ทีปกร : 2541) ด้วยวิถีชีวิตขณะนั้น งานศิลปะเพียงอย่างเดียวที่สามารถถ่ายทอดได้ นั่นคือบทเพลงหรือวรรณกรรม

ในสังคมของทางตะวันตกเอง ก็มีเรื่องราวของทาสผิวดำที่ทำงานในไร่ฝ้าย ความโหดร้าย ไม่ต่างจากศักดินาไทยเท่าไรนัก หากจะเปรียบเทียบกัน และสิ่งที่บรรเทาความปวดร้าวของสภาพจิตใจ คงไม่พ้นเรื่องราวของบทเพลง จึงเป็นที่มาของบทเพลงที่เรียกว่า “เพลงบลู” (Thaiavclub.com) เพื่อแสดงเรื่องราวของการขูดรีด ความยากแค้นทั้งหมดนี้ใช้เนื้อร้องที่ไม่มีรูปแบบส่งผ่านอุดมคติทางความคิดออกมา จนเป็นผลงานที่รู้จักกันแพร่หลายอยู่ทุกวันนี้ แต่ผู้ที่รับการถ่ายทอดจนถึงผู้เสพผลงานนี้ มักจะเป็นกลุ่มคนในสังคมเฉพาะกลุ่มที่นิยม และซาบซึ้งกับสาระของความหมาย อย่างไรก็ตาม เมื่อย้อนมาพิจารณาถึงสังคมศักดินาไทย บทเพลงที่ตกกันมารุ่นแล้วรุ่นเล่าและปัจจุบันนี้ก็ยังคงติดปากกันอยู่ เนื่องจากเนื้อร้องจำง่าย คึงเอาสิ่งใกล้ตัวมาเปรียบเทียบเพื่อแสดงถึงนัยทางสังคมการเมืองบางอย่างที่ขัดแย้งต่อสังคมชนชั้นล่าง ณ.ขณะนั้น บทเพลงที่ไม่มีดนตรี ใช้ถ้อยคำพื้นๆ ถูกร้อยเรียงออกมารับใช้สังคม ในรูปของ “เพลงกล่อมเด็ก”

จริงอยู่ที่เพลงกล่อมเด็ก ไม่สามารถบ่งบอกถึงที่มาได้ว่าอยู่ในยุคใด(ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ : 2529) ซึ่งเนื้อร้องยังคงต่างกันไปอีก แต่สาระของงานวิจัยชิ้นนี้อยู่ที่การนำเอาเพลงกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นเพียงนามธรรม มาศึกษาเพื่อให้อู่ถึงสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ที่เป็นอยู่นั้นจาก

เนื้อร้องที่แสดงออกมา เพื่อสามารถอธิบายให้เป็นรูปธรรมได้ เพราะผู้ที่ร้อยเรียงถ้อยคำมาเป็นบทเพลงที่กล่อมเด็ก มีเป้าหมายแรกที่ชัดเจนนั่นคือ เพื่อให้เด็กนอน แต่ขณะที่เด็กเคลิบเคลิ้มอยู่นั้น ความสามารถในการรับฟังจะเพียงพอเท่าใด หากเทียบกับผู้ที่อยู่รอบข้างซึ่งสูงวัยกว่า และอาจจะคลุกคลีอยู่บริเวณนั้น ที่สามารถจดจำและเข้าใจความหมายได้ดีกว่า อันนำมาสู่เป้าหมายต่อมาของผู้ร้องที่ต้องการบอกเล่าเรื่องราวการดำรงชีวิต ให้ผู้อื่นรับรู้ ความปรารถนาภายในใจ ความใฝ่ฝันที่แสวงหาจากความมั่งคั่งของผู้ที่อยู่ชนชั้นสูง นัยของความมั่งคั่งนั้นแบ่งคุณค่าทางชนชั้นให้ห่างกัน ดังนั้นผู้ที่ร้องเพลงกล่อมเด็กอยู่ในสังคมศักดินาขณะนั้นคงไม่ได้มีเพียงแค่เป้าหมายแรกเท่านั้น หากแต่ต้องการส่งผ่านเรื่องราวไปสู่คนที่อยู่ในชนชั้นเดียวกัน ให้เกิดภาพสะท้อนทางชนชั้นว่า ในยุคศักดินานั้นมีปรากฏการณ์ใดเกิดขึ้นมา และหล่อหลอมให้เกิดความใฝ่ฝัน ความปรารถนาของคนอีกชนชั้นหนึ่ง

ดังนั้นเพลงกล่อมเด็ก ถือได้ว่าเป็นชีวิตชาวบ้านที่ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง และทุกวันนี้ยังคงมีผู้ร้องอยู่ ถึงแม้จะไม่เป็นที่นิยม แต่เหตุใดเรื่องราวของเพลงกล่อมเด็กจึงยังคงติดปากคนในสังคมอยู่ บริบททางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ที่สะท้อนจากเพลงกล่อมเด็ก กับสิ่งที่เกิดขึ้นขณะนั้นบอกสิ่งใดได้บ้าง จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา และค้นคว้าสาระในความหมายทางความคิดและอุดมคติ ผ่านทางเพลงกล่อมเด็ก

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษาและค้นคว้าความหมายและสาระของเนื้อร้องซึ่งเป็นอุดมคติในเพลงกล่อมเด็ก ในบริบททางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของไทย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

- 1.3.1 การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาค้นคว้าบริบททางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของไทย ในยุคศักดินา
- 1.3.2 การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาค้นคว้าเนื้อร้องเพลงกล่อมเด็กในทั้งสี่ภาคของไทย ที่สะท้อนถึงฐานะเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง
- 1.3.3 การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาค้นคว้าจากเอกสารวิชาทางประวัติศาสตร์ ที่สอดคล้องกับเนื้อร้องของเพลงกล่อมเด็ก เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในความหมายจากบทเพลงกล่อมเด็ก

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาเรื่องนี้มีความสำคัญดังนี้

- 1.4.1 ความรู้ที่ได้จะทำให้อธิบายความหมายและสาระของเนื้อร้องซึ่งเป็นอุดมคติในเพลงกล่อมเด็กในบริบททางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของไทย ว่าในยุคศักดินานั้นมีสิ่งใดเกิดขึ้น

1.5 นิยามศัพท์

- 1.5.1 เพลงกล่อมเด็ก หมายถึง เพลงที่ผู้ใหญ่ซึ่งเป็นคนเลี้ยงเด็กร้องกล่อมเพื่อให้เด็กนอนหลับ ไม่กวน ไม่ร้องไห้ เนื้อหาใจความส่วนใหญ่ของเพลงกล่อมเด็กมักแสดงให้เห็นถึง ความรัก ความห่วงใยของพ่อแม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย